

รายงานสถานการณ์

ความขัดแย้งรุนแรง

ในชายแดนใต้/ปาตานี

ไตรมาสที่ 1 / 2561

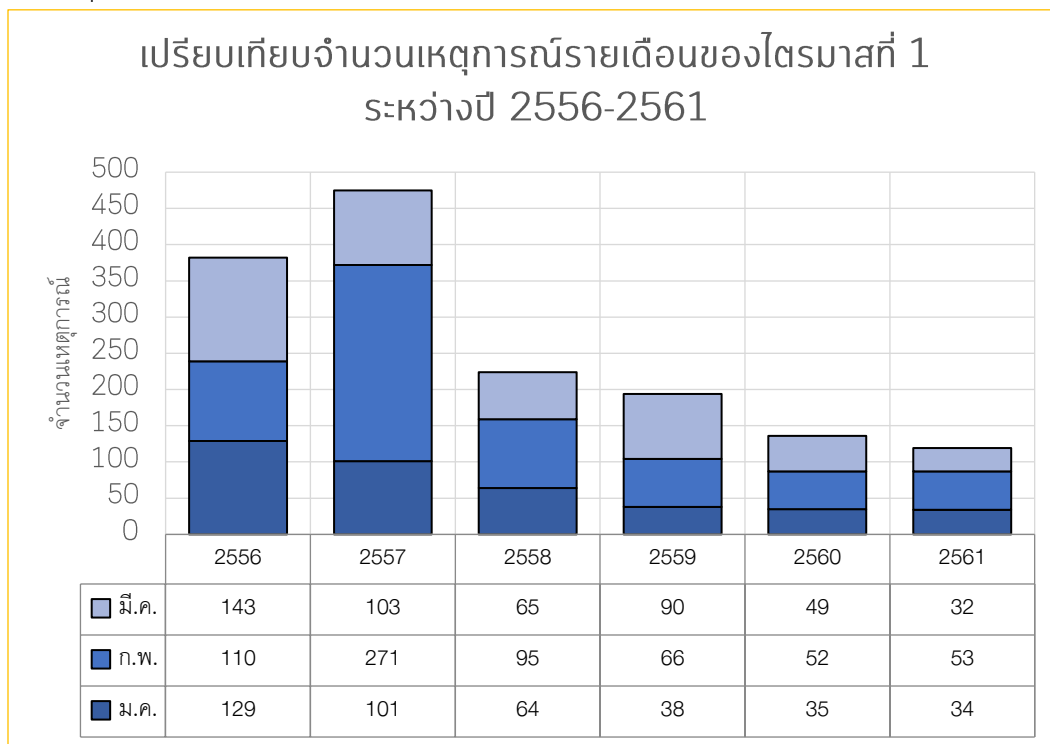
ความขัดแย้งรุนแรงในชายแดนใต้/ปาตานี

ไตรมาสที่ 1 / 2561

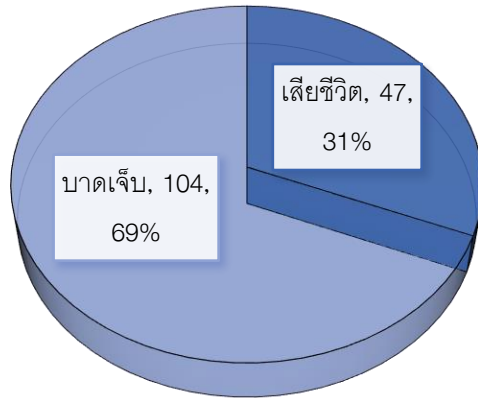
ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

ภาพรวม

เหตุการณ์ในรอบสามเดือนแรกของปี 2561 มีจำนวนทั้งสิ้น 119 ครั้ง เฉลี่ยเกิดขึ้นเดือนละ 40 ครั้ง มีผู้บาดเจ็บล้มตายรวมทั้งสิ้น 151 ราย ในจำนวนนี้มีผู้เสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 47 ราย และผู้บาดเจ็บจำนวน 104 ราย โดยเปรียบเทียบกับไตรมาสก่อนหน้า (4/2560) จำนวนเหตุการณ์เพิ่มสูงขึ้นอย่างโดดเด่น แม้ว่าจำนวนผู้เสียชีวิตจะใกล้เคียงกัน แต่ผู้ได้รับบาดเจ็บก็เพิ่มขึ้นเท่าตัว เมื่อพิจารณาเป็นรายเดือนในไตรมาสเดียวกันจะพบว่า เดือนกุมภาพันธ์มีจำนวนเหตุการณ์มากที่สุด คือ 53 ครั้ง แต่ในเดือนมกราคมที่แม้จะมี จำนวนเหตุการณ์น้อยกว่า (34 ครั้ง) แต่ก็ส่งผลให้มีผู้บาดเจ็บล้มตายมากที่สุดถึง 64 ราย

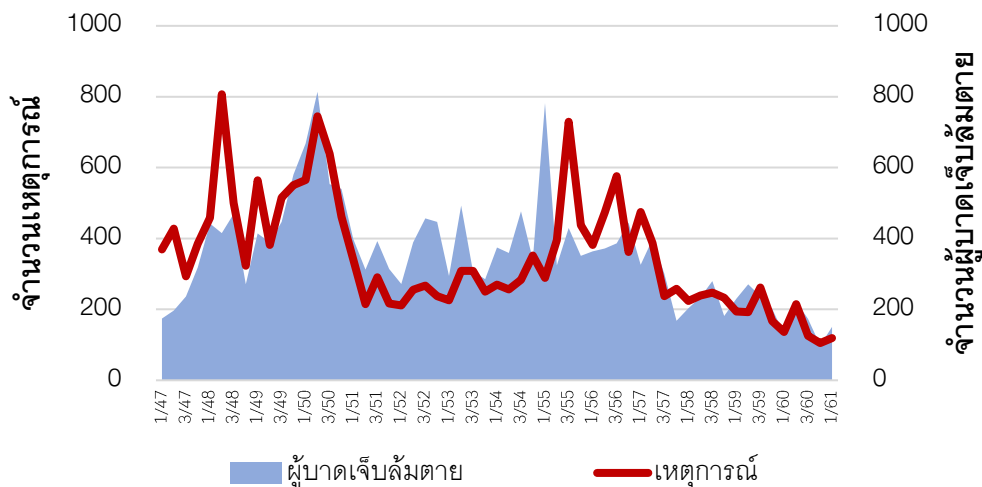

จำนวนผู้บาดเจ็บล้มตายในไตรมาส 1 ของปี 2561

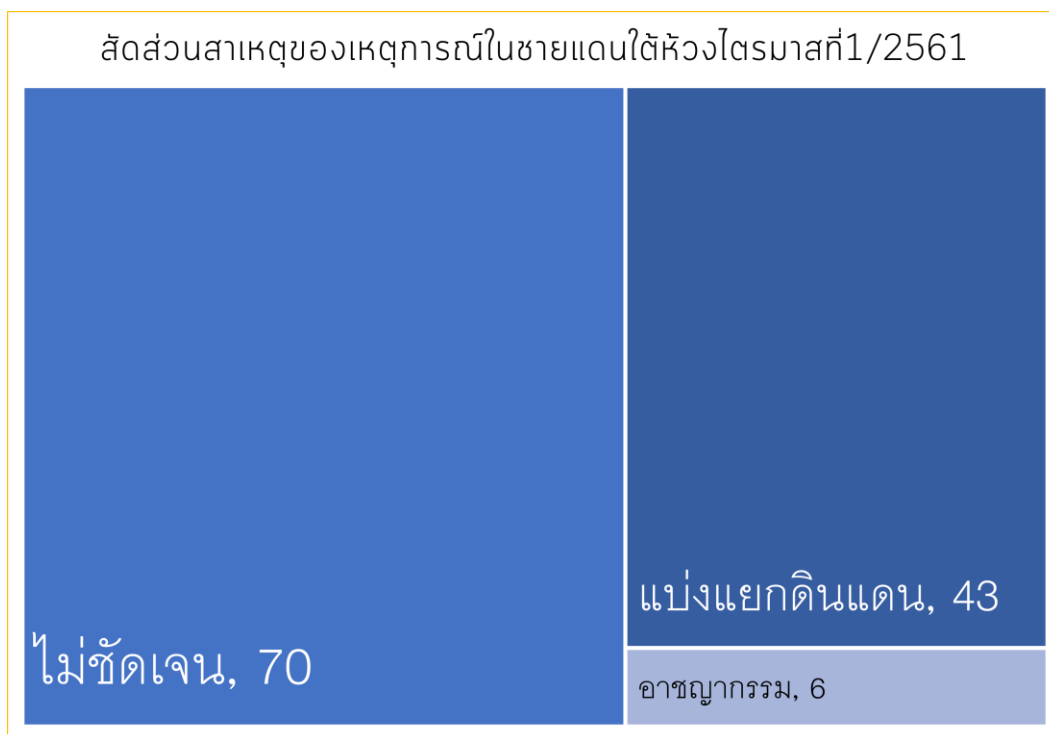
สถิติข้างต้นส่งผลให้ยอดสะสมของเหตุการณ์อยู่ที่ 19,734 ครั้ง ในขณะที่มีผู้บาดเจ็บล้มตายอยู่ที่ 20,100 ราย ในจำนวนนี้มีผู้เสียชีวิตจำนวน 6,750 ราย และจำนวนผู้บาดเจ็บจำนวน 13,350 ราย

แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนเหตุการณ์และผู้บาดเจ็บล้มตาย รายไตรมาส ระหว่างปี 2547 - 2561

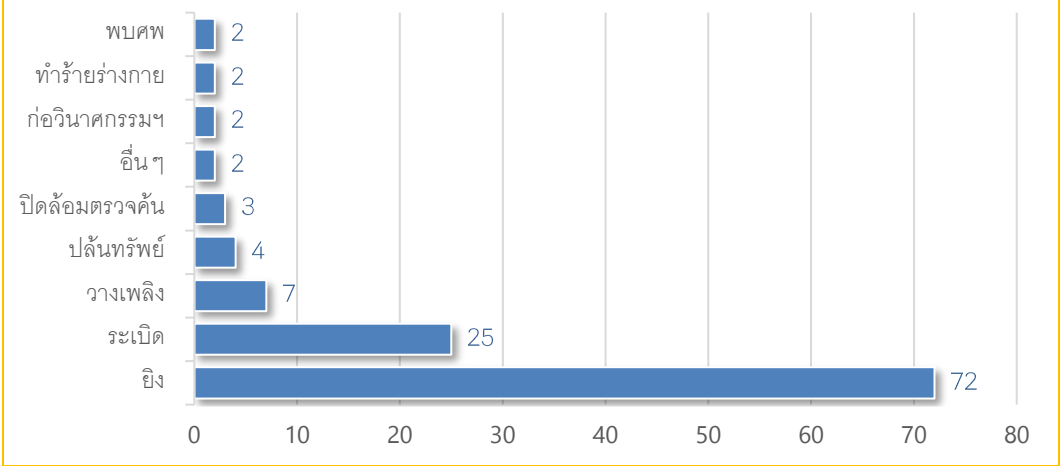

จากการรวบรวมข้อมูลเหตุการณ์ในไตรมาสที่ 1 มีเหตุการณ์ที่ไม่สามารถระบุสาเหตุได้ชัดเจนร้อยละ 59 รองลงมาคือสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับแบ่งแยกดินแดนคิดเป็นร้อยละ 36 และสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ร้อยละ 5 อย่างไรก็ตาม ที่น่าสนใจคือเมื่อเปรียบเทียบจากเหตุการณ์ไตรมาสที่ 1 นับตั้งแต่ปี 2556 จนถึง 2560 สาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งแยกดินแดนนั้นมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่กลับเห็นสัญญาณที่เพิ่มสูงขึ้นในปี 2561

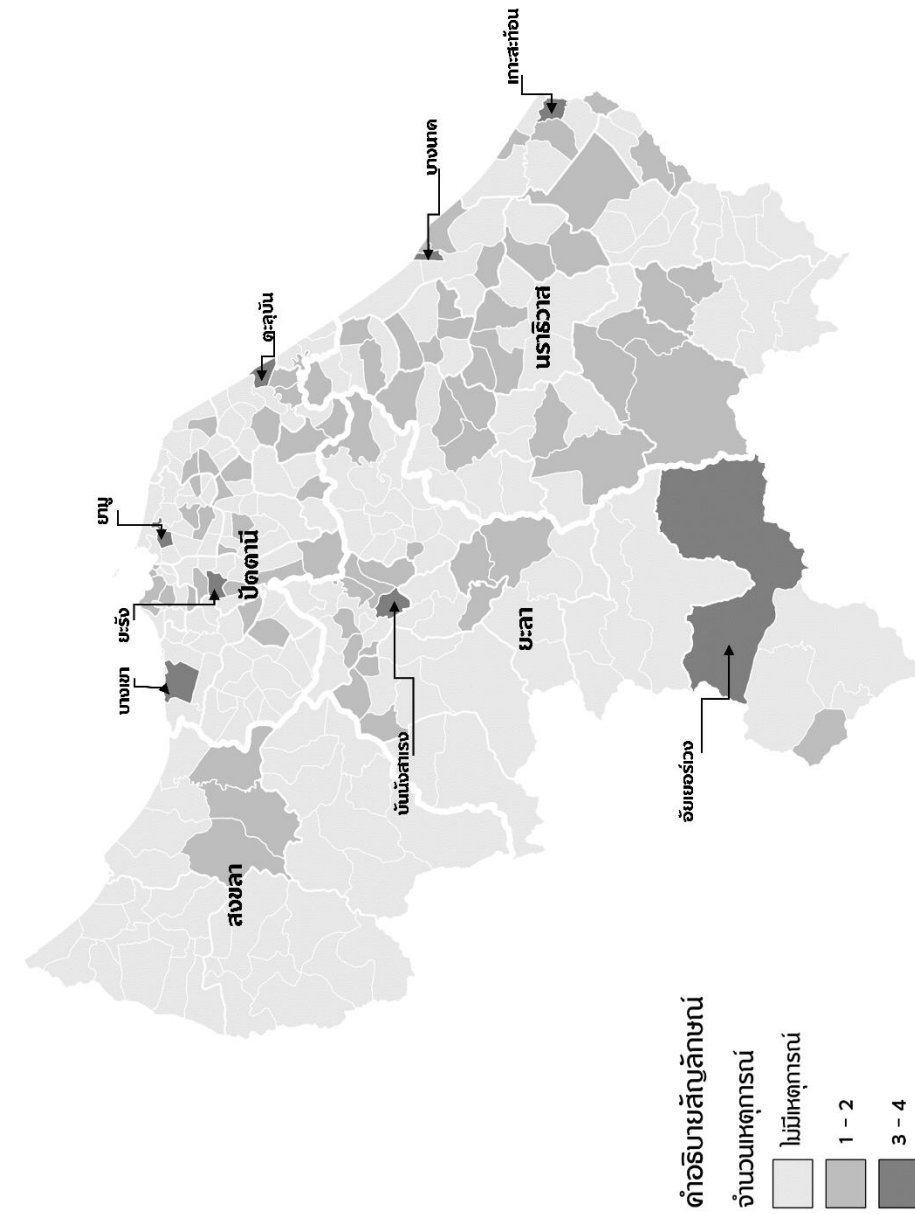
ส่วนประเภทของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่มีมากที่สุดยังคงเป็นรูปแบบการใช้อาวุธปืนถึง 72 ครั้ง รองลงมาเป็นเหตุการณ์ระเบิด 25 ครั้ง วางเพลิง 7 ครั้ง และประเภทเหตุการณ์อื่น ๆ 15 ครั้ง

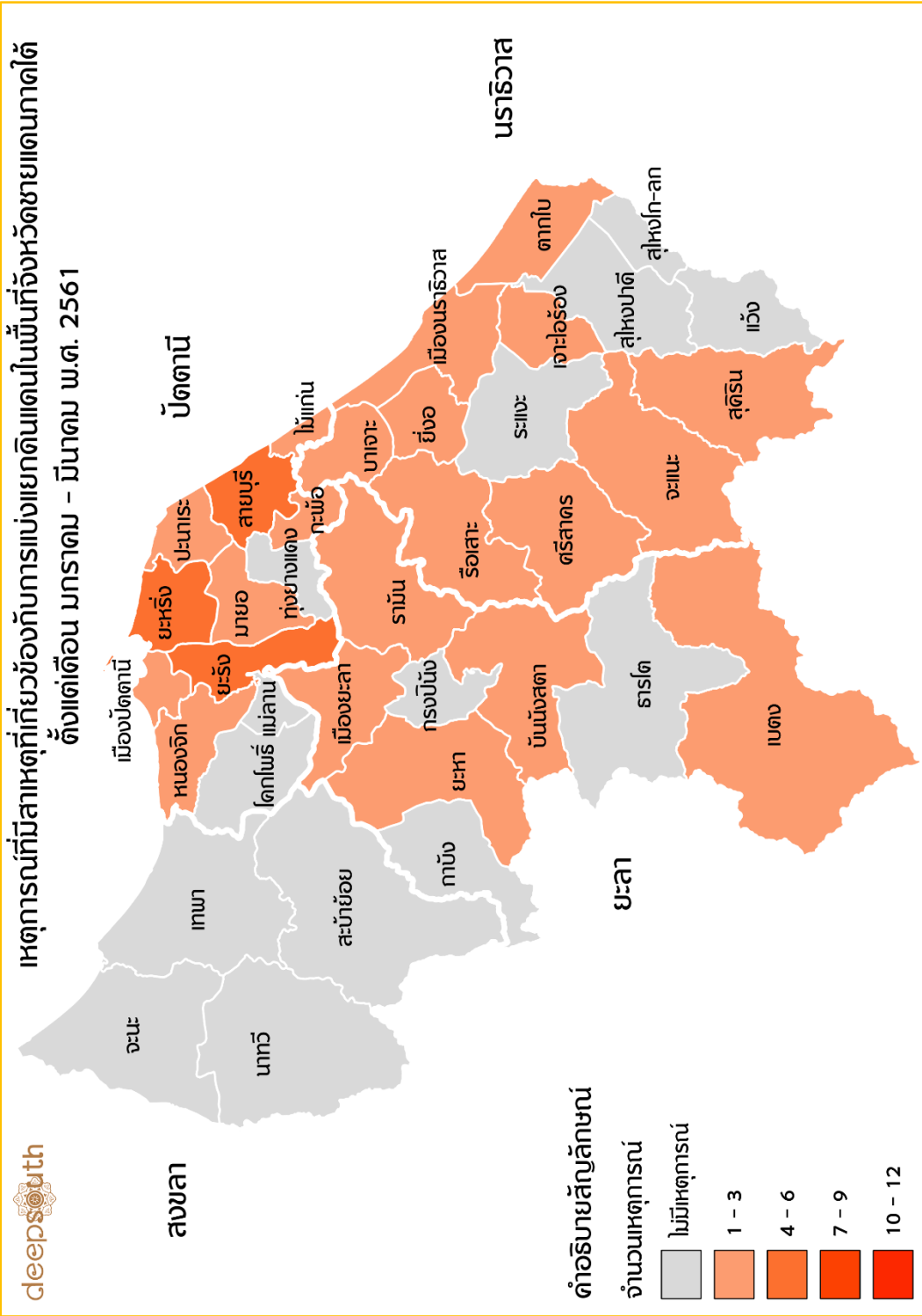

สัดส่วนจำนวนเหตุการณ์ในชายแดนใต้ช่วงไตรมาสที่
1/2561 จำแนกตามประเภท

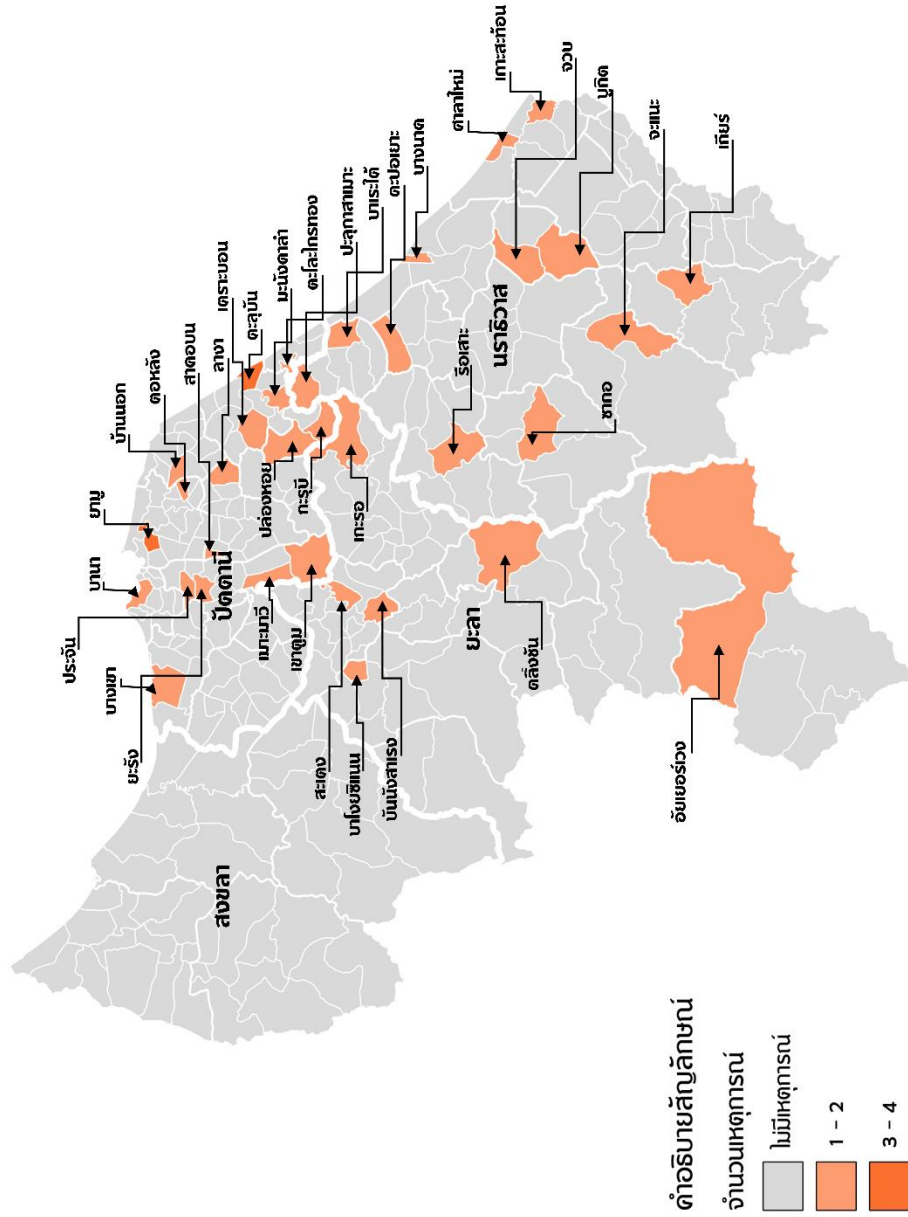

เหตุการณ์ที่มีสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่เดือน มกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2561

ในเชิงพื้นที่ เหตุการณ์ในไตรมาสแรกของปีนี้ยังคงกระจายตัวอยู่ทั่วพื้นที่ 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ ยกเว้นอำเภอโคกโพธิ์ กาบัง ธารโต และแว้ง ส่วนในเขต 4 อำเภอจังหวัด สงขลา มีเหตุการณ์เกิดขึ้นเฉพาะในพื้นที่อำเภอเทพา พิจารณาสถิติในรายอำเภอจะพบว่า ระดับความเข้มข้นของการเกิดเหตุการณ์มากที่สุดอยู่ที่อำเภอยะรัง (10 ครั้ง) รองลงมาคือ สายบุรี 9 ครั้ง เมืองยะลา 9 ครั้ง ยะหริ่ง 7 ครั้ง และตากใบ 7 ครั้ง

เมื่อจำแนกดูเฉพาะเหตุการณ์ที่มีสาเหตุเกี่ยวข้องกับการแบ่งแยกดินแดนจะ เห็นว่ามีการกระจุกตัวสูงอยู่ในเขตอำเภอของจังหวัดปัตตานี กล่าวคือ มีเหตุการณ์ใน อำเภอสายบุรี 6 ครั้ง รองลงมาคือยะรัง 5 ครั้ง ยะหริ่ง 4 ครั้ง และเมืองยะลา 3 ครั้ง เมื่อพิจารณาลงลึกในระดับตำบล จะพบว่าตำบลตะลุบัน (สายบุรี) มีเหตุการณ์มากที่สุด 4 ครั้ง รองลงมาคือตำบลยามู (ยะหริ่ง) 3 ครั้ง

เหตุการณ์สำคัญ

ตลาดและห้างร้าน

ในช่วงไตรมาสแรกของปี 2018 มีเหตุการณ์ความรุนแรงครั้งใหญ่หลายครั้งที่สร้าง ผลสะท้อนต่อความรู้สึกของทั้งผู้คนในและต่างพื้นที่ เหตุการณ์ที่ควรกล่าวถึงการเปิดฉาก วางระเบิดตลาดพิมลชัย ตลาดสดกลางเมืองยะลาเมื่อวันที่ 22 มกราคม ยังผลให้มี ผู้เสียชีวิต 3 ราย และบาดเจ็บอีก 26 ราย การก่อเหตุในลักษณะเช่นนี้ห่างหายไปจาก สถานการณ์ในพื้นที่ระยะหนึ่งแล้ว โดยเฉพาะในเขตเมืองยะลา เจ้าหน้าที่รายงานว่าจุดเกิด เหตุนั้นอยู่บริเวณแผงขายเนื้อหมู นี่เป็นอีกครั้งที่เกิดเหตุรุนแรงในตลาดซึ่งถือเป็นพื้นที่ สาธารณะที่องค์กรภาคประชาสังคมบางส่วนเรียกร้องให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย การเกิดขึ้นใน ห้วงเวลาที่หลายเดือนก่อนหน้านี้มีเหตุรุนแรงเบาบางสร้างผลกระทบในแง่ความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยของพลเรือนที่ใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่เป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม คำอธิบายของหน่วยงานราชการนั้นค่อนข้างสับสน เห็นได้จากการ ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาคที่ 4 ส่วนหน้า (หรือแม่ทัพภาคที่ 4) ตีความว่า เหตุการณ์นี้มีโยงกับปมธุรกิจมีดของบางตระกูลที่ประสงค์ทำลายบรรยากาศการลงทุน ในขณะที่เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติระมัดระวังที่จะด่วนสรุป แต่ก็ยืนยันว่า

เหตุการณ์ดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกับการพูดคุยเพื่อสันติสุขและการดำเนินการจัดตั้งพื้นที่ปลอดภัย นักสังเกตการณ์บางคนมองเชื่อมโยงปฏิกิริยาดังกล่าวกับการปิดล้อมตรวจค้นขนานใหญ่ในเขตอำเภอบังนังस्ता หลังเหตุการณ์เขารอโดยสารเมื่อปลายปีที่แล้ว หากเป็นเช่นนั้นจริง แบบแผนของความรุนแรงในชายแดนใต้ก็ยังคงติดกับดักของความรุนแรงได้กลับซ้ำไปมา โดยที่พลเรือนตกเป็นเป้าหมายของการกดดันและโจมตี

เหตุการณ์ที่พลเรือนตกเป็นเป้าหมายยังเกิดขึ้นต่อเนื่อง ดังกรณีที่เกิดขึ้นในอีกราว 1 เดือนถัดมาที่ปรากฏว่ามีเหตุลอบวางเพลิงห้างสรรพสินค้าและร้านค้าในเขตตัวเมืองนราธิวาส 3 จุด ในดีกรอยต่อระหว่างคืนวันที่ 23 - 24 กุมภาพันธ์ เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ไม่ห่างกันมากกับชุดของปฏิบัติการก่อวินในหลายจุดพร้อม ๆ กันในค่ำวันที่ 23 รายงานของเจ้าหน้าที่พบว่ามีเหตุเกิดขึ้น 8 จุด ในเขต 5 อำเภอ โดยตั้งสมมติฐานเบื้องต้นไว้ว่าเกี่ยวข้องกับการก่อความไม่สงบ ชุดของเหตุการณ์เหล่านี้ยังยืนยันลักษณะการก่อเหตุแบบที่มีการประสานกันในพื้นที่ จึงอาจกล่าวได้ว่าแม้จำนวนเหตุการณ์โดยรวมจะลดลง แต่การต่อต้านโดยการใช้กำลังอาวุธก็ยังคงดำรงอยู่

อย่างไรก็ตาม มีพัฒนาการที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือการที่หน่วยงานที่รับผิดชอบประเมินว่าสถานการณ์ความไม่สงบในอำเภอเบตงได้ทุเลาเบาบางแล้ว ยังผลให้ในการพิจารณาขยายเวลาในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในรอบที่ 51 จึงตัดเบตงออกจากรายชื่อ แต่ยังคงบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงภายในเอาไว้ เหมือนกับอีก 5 อำเภอก่อนหน้านี้ คือ เทพา สะบ้าย้อย จะนะ นาทวี (สงขลา) และแม่ลาน (ปัตตานี)

“กฎหมาย” นำการเมือง

ช่วงสามเดือนแรกของปี 2561 ยังเป็นห้วงเวลาแห่งการเผชิญหน้าระหว่างหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่อย่าง กอ.รมน.ภาค 4 สน. กับภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมชายแดนใต้ ดูเหมือนว่าแนวทางของ ผอ.รมน. ภาค 4 สน. คนปัจจุบันที่ชู “กฎหมายนำการทหารตาม การเมือง” จะถูกแปลงไปสู่ปฏิบัติอย่างแข็งกร้าว เพื่อให้แน่ใจว่าฝ่ายรัฐจะควบคุมกำกับทิศทางที่ตนพึงประสงค์ได้ แต่หลังจากนี้ก็ควรตั้งคำถามถึงประสิทธิผลของแนวทางนี้อย่างจริงจัง

หลังจากปิดล้อมตรวจค้นขนานใหญ่ที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่เดือนธันวาคม ข้อกังวลที่ว่าผู้ถูกควบคุมตัวจากปฏิบัติการเหล่านี้จะได้รับการคุ้มครองให้ปลอดภัยจากการ

ละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการซ้อมทรมาน ก็กลายเป็นประเด็นสำคัญขึ้นมาอีกครั้ง ดูเหมือนว่าการหยิบยกประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้จะถูกเฝ้าระวังจาก กอ.รมน.ภาค 4 สน. มากเป็นพิเศษ กระทั่งถึงขั้นลงมือแจ้งความดำเนินคดีฐานหมิ่นประมาทต่อสำนักข่าวผู้จัดการออนไลน์เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ จากกรณีที่เผยแพร่บทสัมภาษณ์หนึ่งในเหยื่อที่ถูกซ้อมทรมาน 4 ครั้งในห้วงตั้งแต่ปี 2550 - 2560 หลังจากนั้นไม่นานในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ผู้แทนของ กอ.รมน.ภาค 4 สน. ก็เข้าแจ้งความเอาผิดฐานหมิ่นประมาทนายอิสมาแอ เต๊ะ ประธานองค์กรเครือข่ายสิทธิมนุษยชนปาตานี (HAP) หลังจากที่เขาเข้าร่วมรายการโทรทัศน์ “นโยบาย by ประชาชน” ของสถานีไทยพีบีเอส เพื่อบอกเล่าภูมิหลังของคดีความที่เขาถูกซ้อมทรมานเมื่อปี 2551 และเรียกค่าเสียหายจากกองทัพบก กระทั่งศาลปกครองสั่งให้กองทัพชดเชยค่าเสียหายเป็นเงินประมาณ 3 ล้านบาทในปี 2559

การฟ้องร้องดำเนินคดีใน 2 กรณีข้างต้นถือเป็นแบบแผนที่พบเจอบ่อยครั้งของมาตรการในการฟ้องดำเนินคดีเพื่อปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในระดับประเทศและในพื้นที่ เมื่อผนวกกับแรงกดดันที่พลเรือนประสบกับปฏิบัติการของทั้งเจ้าหน้าที่รัฐและกลุ่มติดอาวุธ ส่งผลให้มีการเคลื่อนไหวทั่วทุกหัวทักด้วยเครือข่ายภาคประชาสังคมหลาย 38 องค์กร โดยเรียกร้องให้เปิดพื้นที่สำหรับการแสดงความคิดเห็นและพิทักษ์ปกป้องชีวิตพลเรือน

อย่างไรก็ตาม การใช้กฎหมายเพื่อมุ่งหวังกดดันกลุ่มผู้มีความคิดเห็นต่างก็ยังปรากฏในอีกรูปแบบหนึ่ง เมื่อ กอ.รมน.ภาค 4 สน. เปิดแถลงว่าจะแจ้งความดำเนินคดีกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีพฤติกรรมฉ้อโกงงบประมาณอุดหนุนสถานศึกษา และฟ้องถ่ายเงินงบประมาณบางส่วนไปยังสมาชิกกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง เหตุการณ์นี้ดึงความสนใจขึ้นมาในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ต่อเนื่องถึงเดือนมีนาคม พร้อม ๆ กับปฏิบัติการบุกค้นบางโรงเรียนเป้าหมายพร้อมทั้งอายัดทรัพย์สินบางส่วน กอ.รมน. แถลงว่ามีข้อมูลโรงเรียนที่เข้าข่ายถึง 65 โรงเรียน แม้จะได้แย้งว่าที่ผ่านมาจากโรงเรียนได้ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบและแก้ไขปัญหามาเป็นอย่างดีจากโรงเรียนเป้าหมายและเครือข่ายโรงเรียนเอกชนในพื้นที่ แต่ก็เป็นปฏิบัติการที่ขัดทานกับมาตรการเหล่านี้ก็ดูจะไม่มีน้ำหนักมากนัก

การพูดคุย VS พาคนกลับบ้าน

ในเดือนกุมภาพันธ์ปรากฏข่าวความเคลื่อนไหวสำคัญของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขหลายประเด็นด้วยกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นสัญญาณของจุดเปลี่ยนและความไม่แน่นอนของการดำเนินการที่มาจากทั้งฝ่ายภาครัฐและฝ่ายขบวนการเคลื่อนไหว ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออนาคตของกระบวนการทางการเมืองดังกล่าวนี้ ทั้งนี้ รวมไปถึงประเด็นปัญหาเกี่ยวกับทิศทางในการทำงานที่มีความแตกต่างภายในฝ่ายตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานกันภายในหน่วยงานรัฐระหว่างแนวทางที่เน้นไปที่การพูดคุยสันติสุขกับการกดดันและเปิดโอกาสให้ผู้หลงผิดเข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้าน

สัญญาณเริ่มต้นจากการประชุมของคณะทำงานเชิงเทคนิคของทั้งสองฝ่ายในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ ซึ่งบรรลุถึงข้อสรุปเกี่ยวกับการจัดทำพื้นที่ปลอดภัยร่วมกัน โดยเฉพาะการกำหนดอำเภอที่เป็นพื้นที่ปลอดภัย ซึ่งเป็นที่รับรู้อย่างกว้างขวางในเวลาต่อมาคืออำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ในขณะที่ข้อเสนอให้มีการพักโทษผู้ต้องขังของมาราปาตานีก็ได้รับการตอบสนองจากทางรัฐบาล ข้อสรุปดังกล่าวเกิดขึ้นหลังจากที่มีการพบปะหารือกันหลายครั้งและเว้นว่างไปในช่วงปลายปีที่แล้ว

ความคืบหน้าดังกล่าวจะเป็นสัญญาณบวกท่ามกลางเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคู่ขนานกันไปก็คือการรณรงค์เรียกร้องให้ผู้คนที่คิดว่าตนเองต้องการกลับตัวกลับใจเข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้าน ซึ่งดำเนินการโดย กอ.รมน.ภาค 4 สน. พร้อมทั้งประกาศจะเดินหน้าโครงการพื้นที่ปลอดภัยฝ่ายเดียว 14 อำเภอ แม้ทั้งฝ่ายนี้และคณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจะเปิดเผยต่อสาธารณะบ่อยครั้งว่างานของพวกเขาไม่ได้ขัดแย้งและล้นแล้วแต่สอดรับกันและกัน แต่ก็ควรตั้งข้อสังเกตด้วยว่าหลักคิดที่ประกอบด้วยสมมติฐานและแนวทางการมองปัญหาความขัดแย้ง ตลอดจนวิธีการปฏิบัตินั้นดูเหมือนจะสวนทางกันอยู่ในที่

ความแตกต่างดังกล่าวถูกขบขันให้เด่นชัดขึ้นเมื่อกลุ่มมาราปาตานีเปิดแถลงข่าวที่ประเทศมาเลเซียเมื่อวันที่ 23 มีนาคม หลังจากที่คณะพูดคุยฯ ฝ่ายรัฐบาลพยายามเร่งรัดดำเนินการขึ้นรูปโครงการพื้นที่ปลอดภัยของตนให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว มาราปาตานีนั้นตั้งถามพุ่งตรงไปยังโครงการพาคนกลับบ้านและแสดงความกังวลต่อบทบาทของแม่ทัพภาคที่ 4 โดยตรง พร้อมกันนี้ยังยืนยันกรานว่าโครงการที่ทาง กอ.รมน.ภาค 4 สน. กำลังทำ

อยู่นั้นเป็นคนละเรื่องกับที่ตกลงและพูดคุยกันบนโต๊ะ ในด้านหนึ่งก็เพื่อเป็นการลดระดับความเร่งรีบดำเนินการของโครงการพื้นที่ปลอดภัย ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการชี้แจงให้ชัดเจนระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการพูดคุยกับโครงการพาคนกลับบ้านนั่นเอง

นอกจากนี้แล้ว ข้อความที่น่าสนใจและควรต้องบันทึกเอาไว้ก็คือท่าทีของหัวหน้าคณะพูดคุยฯ ฝ่ายมาราปาตานีผ่านการให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวที่ดูเหมือนจะเชื่อมั่นกับรัฐบาลทหารที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดมากกว่า แต่ในขณะเดียวกันก็หวังพึ่งพระบารมีของในหลวงรัชการที่ 10 ให้เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหา ประเด็นดังกล่าวนี้เกิดประเด็นวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากในพื้นที่

ที่จริงแล้ว สถานการณ์ของฝ่ายขบวนการปาตานีก็อาจไม่แตกต่างกันกับฝ่ายรัฐบาล เพราะความชอบธรรมในการเป็นตัวแทนขององค์กรร่วมอย่างมาราปาตานีก็ยังคงเป็นประเด็นที่หลายคนกังขา เพราะที่ผ่านมามีปรากฏการณ์ที่บ่งชี้ว่าขบวนการบีอาร์เอ็นยังไม่ได้ให้ฉันทานุมัติต่อการขับเคลื่อนการพูดคุยกับรัฐบาลทหารอย่างเต็มที่นัก การวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นนี้พิสูจน์โดยตัวมันเองว่ายังมีความไม่ลงรอยกันอยู่ภายใน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เหตุการณ์ไตรมาสแรกของปี 2018 เตือนให้ต้องเฝ้าระวังว่าความรุนแรงอาจมีแนวโน้มสูงขึ้นในระยะต่อไป การเผชิญหน้าระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนที่เป็นผลมาจากมาตรการทางการทหารและการฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อกดดันนั้นอาจไม่ส่งผลดีต่อการสร้างบรรยากาศการหาทางออกอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ผลสัมฤทธิ์ของปฏิบัติการเหล่านี้อาจสร้างความสงบเรียบร้อยได้เพียงระยะสั้น หากแต่ไม่สามารถเป็นหลักประกันใด ๆ ได้เลยว่าแนวทางการกดปราบจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนความขัดแย้งจากการที่ใช้กำลังทำหั่นกันไปสู่วิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรง

ความไม่สอดคล้องต้องกันภายในฝ่ายตนเองกลายเป็นปัจจัยที่รุนแรงเห็นชัดมากยิ่งขึ้นในช่วงเวลาสามเดือนนี้ เจื่อนไซดังกล่าวส่งผลไม่ทางใดก็ทางหนึ่งต่อการเดินทางหาข้อตกลงร่วมกันระหว่างคู่ขัดแย้งในอนาคต สัญญาณเช่นนี้เตือนให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจในแต่

ละฝ่ายให้เร่งหาหนทางสร้างฉันทามติภายในฝ่ายตนเองในประเด็นสำคัญ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะรักษาช่องทางการพูดคุยกับคู่สนทนาของตนเอาไว้ระดับใดและแบ่งบทบาทของกลุ่มย่อย ๆ ในฝ่ายตนเองไว้ตรงไหน เพราะต้องไม่ลืมว่าการใช้อำนาจสั่งการตามสายบังคับบัญชาอาจไม่เพียงพอต่อการดำเนินตามยุทธศาสตร์ในการต่อรองทางการเมืองเสมอไป

DEEP SOUTH UPDATE หรือรายงานสถานการณ์ความขัดแย้งรุนแรงชายแดนใต้/ปาตานี รายไตรมาสจัดทำขึ้นโดยศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (DSW) และสถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (CSCD) ■ สนับสนุนงบประมาณโดยมูลนิธิเอเชีย ■ เรียบเรียงโดย รอมฎอน ปันจอร์ ■ ประมวลข้อมูลโดย นิชลมา กูเซ็ง, สุลินดา เมืองสุข และ วรรณ เดสุหลง ■ ติดต่อ deepsouthwatch.data@gmail.com ■ โทรศัพท์/ โทรสาร 073-312302 ■ Website: deepsouthwatch.org ■ Facebook.com/DeepSouthWatch